

de %C3%AEnv%C4%83%C5%A3%C4%83m%C3%A2nt ID - semestrul III. Accesat la 07.05.2019, ora 18.58.

2. Chiș, Vasile, *Pedagogie contemporană. Pedagogie pentru competențe*, Casa Cărții de Școală, Cluj Napoca, 2005.

3. Ionescu, M., *Clasic și modern în organizarea lecției*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982.

4. Neacșu, I., *Instruire și învățare*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.

5. Negreț-Dobridor, I., *Teoria generală a curriculumului educational*, Polirom, Iași, 2008.

6. Nicu, A., *Curs de Pedagogie. Metode și mijloace*. file:///C:/Users/User/Documents/varianta%201%20teza/Pedagogie%202_curs_3_Metode%20si%20mijloace%20de%20invatamant.pdf.

Accesat la 1.11.2016.

7. Păun, Emil, Potolea, Dan (coord)., *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Editura Polirom, Iași, 2002.

8. Pânișoară, Ion-Ovidiu, *Comunicarea eficientă*. https://www.academia.edu/25986816/Ion_Ovidiu_Pani%C8%99oara_Comunicare_eficienta. Accesat la 07.05.2019, ora 18.45.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ISTORIC DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL POLITICILOR ȘI STRATEGIILOR EDUCAȚIONALE CONTEMPORANE

Galina BODAREU, lector universitar

Raisa STRATULAT, profesor de Istorie și Educație civică,

IPLT „Liviu Deleanu”, Chișinău

Summary

The formation of the educational ideal through the historical education is an important task in the contemporary educational policy of the Republic of Moldova. International cooperation agreements in the field of education, signed by the Republic of Moldova with foreign educational institutions, are implemented through projects to ensure the quality of education, to improve university management and curriculum, to promote the mobility of students and teachers, to organize scientific researches, etc.

În toate timpurile educația a fost o prioritate absolută pentru societate. Acest fapt a fost demonstrat prin multiplele studii analitice din domeniul Filozofiei Educației, care au elaborat conceptul de ideal educațional. El este un scop în sine și reprezintă o categorie fundamentală în știința pedagogică, desemnând prin esența sa finalitatea acțiunii educative. Formarea idealului educațional a constituit o problemă importantă permanentă de-a lungul secolelor. Sistemul de relații politice, culturale și social-economice au condiționat în toate perioadele cerințe concrete față de personalitatea epocii. Idealul educațional presupune o concepție clară privind dimensiunile ce trebuie să le includă personalitatea în dezvoltarea sa. El determină orice discuție și acțiune în politica socială a oricărui stat.

Vechea societate era preocupată de transmiterea experienței sale generațiilor următoare. Aceasta presupunea cunoștințele despre mediul natural, medicină, tehnică. Conținutul filozofic al celor mai timpurii scrieri demonstrează scopul educativ al acestora – de a forma valori și de a le transmite urmașilor prin atitudini respective formate. Societatea contemporană dictează ca finalitate a acțiunilor educative formarea cunoștințelor, aptitudinilor, valorilor și atitudinilor. Esența și valoarea contemporană a acestui concept reflectă continuitatea esenței lui în timp.

Mențiunile scrise ale autorilor antici argumentează interesul deosebit pe care l-a manifestat omenirea față de destinul său încă de la etapa timpurie de existență, iar studiile etnografice au încercat să reconstituie ipotetic modul de viață al societății din cele mai vechi timpuri. Prin analizele făcute asupra artefactelor arheologice, descoperite în diferite zone geografice ale lumii, precum și prin studierea izvoarelor mitologice, se pot presupune anumite tradiții și obiceiuri ale timpului, la baza cărora se afla un anumit sistem de concepții cu caracter ideologic. Studiile încearcă să demonstreze că, încă pentru societățile îndepărtate în timp, a fost important rolul

familiei în educația noii generații. Probabil, existau unele norme morale nescrise, care erau obligatorii pentru comunitatea locală.

Valorile general-umane pe care se bazează societatea contemporană sunt cunoscute încă în scrierile lui Socrate, care susținea că omul trebuie să-și motiveze în permanență cunoașterea (conform ideilor „ironiei metodice” a lui Socrate, „eu știu că nu știu și vreau să cunosc”), iar conform ideilor „artei moșitului”, înaintată de el, adevărul poate fi obținut doar prin dialog. După Socrate, scopul cunoașterii (și produsul ei) este ideea. Astfel, comunicarea în formă de dialog apare ca o condiție în transmiterea mesajului educativ. Este oportun de menționat și rolul lui Platon, care e considerat unul din întemeietorii principiilor în educație, dar și cel care a subliniat rolul deosebit în educație al statului democratic: statul trebuie să ducă o politică educațională. Făcând referință la dialogul său, „Republica”, trebuie să-i recunoaștem rolul dialogului în sistemul valorilor, unde un loc aparte i se atribuie înțelepciunii, miturile fiind considerate drept un reper în formarea personalității. După Platon, acestea transmit înțelepciune și valori, ceea ce însemna, că cunoștințele trebuie să fie motivate. Fiind aparent banală, la prima vedere, această idee a redat, de fapt, un imperativ pentru toate timpurile.

Aspectele ideologice ale societății sunt un rezultat al formării idealului educațional prin contribuția directă a educației istorice. Prin intermediul învățământului istoric se transmit valorile umane, care reprezintă patrimoniul material și spiritual al civilizației, adunat de milenii și secole. Istoria formează omul societății.

Pentru societatea Republicii Moldova, această sarcină de formare a idealului educațional prin intermediul învățământului istoric rămâne prioritară la etapa actuală în politica educațională. Conținuturile Curriculum-ului Național la Istorie pentru gimnaziu și liceu, elaborate în anul 2010, argumentează rolul învățământului istoric preuniversitar și universitar pentru societatea noastră: „... la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene și naționale,

cu precădere în ceea ce privește calitățile viitorului cetățean democratic. Educația istorică are un rol deosebit în dezvoltarea deprinderilor și abilităților necesare pentru formarea cetățeanului participativ și responsabil. În acest context, istoria are menirea de a forma un cetățean democratic, care să fie înzestrat, pe parcursul școlarizării, cu un ansamblu de competențe funcționale ce îi vor permite să facă față cerințelor societății contemporane” [1].

În formarea personalității elevului, fiecare disciplina de învățământ contribuie prin conținutul său și prin căile specifice de activitate, însă istoria, prin natura ei, cultivă sentimente, creează stări raționale și afective, de care are nevoie omul pentru a trăi și a-și racorda aptitudinile sale creatoare în corespundere cu cerințele progresului social. Prin aceasta, istoriei îi revine un rol esențial în formarea personalității elevilor.

Istoria nu doar transmite un volum de cunoștințe în informarea elevilor asupra curgerii datelor sau a desfășurării unor evenimente istorice, ci are rolul important de a forma capacitatea de interpretare, înțelegere și acțiune. Istoria vizează atât latura cognitivă, cât și cea rațional-afectivă, contribuind la dezvoltarea cunoștințelor din toate sferile existenței sociale. Istoria urmărește evoluția tuturor științelor. Ea este un exemplu pentru prezent, este o știință de sinteză, componenta esențială a culturii generale, operează cu concepte, noțiuni specifice și altor discipline, constituie fundament pentru cunoștințele dobândite la discipline ca: limba și literatura română, literatura universală. Istoria transmite conținuturi, și, prin ele, formează valori, sentimente și relații interpersonale.

Realitatea istorică internațională, ce caracterizează secolul XXI, solicită un sistem educațional care ar pregăti tânăra generație nu doar din punct de vedere academic, dar și cu importante abilități de a construi o societate bazată pe valorile democrației autentice [2]. Cercetarea și descoperirea formează competența de învățare pe tot parcursul vieții, de aceea Programele și Proiectele internaționale își axează conținuturile sale pe subiectul respectiv. Numeroasele

întruniri internaționale, la care au participat și reprezentanți ai Republicii Moldova, accentuează această problemă, ca o prioritate de importanță majoră și pentru Republica Moldova. Forumul Mondial pentru Democrație, care și-a desfășurat lucrările la Strasbourg în noiembrie 2016, a discutat subiectul despre rolul educației în dezvoltarea democrației [4]. Participanții la Forumul Mondial au discutat despre modul în care educația poate contribui la atenuarea decalajului social, încurajarea inovațiilor democratice la nivel local și transferul acestora la nivel sistemic. La deschiderea acestui Forum, Thorbjorn Jagland, Secretarul general al Consiliului Europei, a menționat că oamenii devin tot mai suspicioși unii față de alții, neîncrederea fiind dominantă, iar în acest context școlile ar trebui să fie un spațiu al libertății de exprimare a opiniei. Copreședinta grupului de avocați ai Secretarului general ONU pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabile, prim-ministra Norvegiei, Erna Solberg, a menționat că salvarea umanității este un obiectiv fără termen-limită de valabilitate, ce trebuie atins prin educație. Erna Solberg a mai menționat că Norvegia vine cu o contribuție umanitară solidă pentru fondurile alocate educației mondiale [4].

Concepția modernizării sistemului de învățământ din Republica Moldova stabilește cadrul conceptual și metodologic de dezvoltare a învățământului din Republica Moldova în contextul integrării europene. El vizează inclusiv și învățământul istoric școlar, cât și cel de pregătire universitară și formarea continuă profesional-didactică pentru cadrele didactice ce predau această disciplină. Concepția de modernizare a învățământului superior înaintează importanța definirii clare a misiunilor și a finalităților învățământului istoric în concordanță cu schimbările structurale, induse prin decizii normative în raport cu prevederile Procesului de la Bologna [2]. Concepția stipulează că obiectivele fundamentale ale reformei sunt convergente cu cele ale dezvoltării sociale, economice, instituțiile de învățământ superior funcționând ca focare ale modernizării, generatoare de cunoaștere științifică, expertiză tehnologică și valori

spirituale, centre culturale și civice, promotoare ale valorilor naționale și relațiilor internaționale [2].

Codul Educației al Republicii Moldova dezvoltă Concepția modernizării sistemului de învățământ [1]. Autoritățile administrative centrale ale RM întrețin un dialog constructiv în probleme de învățământ cu Consiliul Europei, Comisia Europeană, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, Inițiativa Central Europeană, Organizația Cooperării Economice la Marea Neagră etc. Moldova are semnate și realizează peste 35 de tratate internaționale bilaterale în domeniul învățământului [2], care au favorizat participarea instituțiilor de învățământ din Moldova la proiectele comunitare TEMPUS/TACIS.

În baza multipleror acorduri de colaborare, semnate cu instituțiile de învățământ din străinătate, se realizează cooperarea interuniversitară, prin realizarea proiectelor ce țin de asigurarea calității în învățământ, perfecționarea managementului universitar și a curriculumului, promovarea mobilității studenților și a cadrelor didactice, organizarea cercetărilor științifice etc. În contextul realizării obiectivelor Declarației de la Bologna, au fost operate modificări în Legea Învățământului, care vizează organizarea învățământului istoric superior pe 2 cicluri, realizarea studiilor superioare prin acumularea de către student a unui număr de credite transferabile. Aceste proiecte pun în discuție și metodologia de finanțare bugetară a sistemului de învățământ. Acțiunile întreprinse și realizările obținute în ultima perioadă denotă premise relevante pentru modernizarea continuă a sistemului de învățământ, inclusiv cel istoric, având la bază Programul de activitate a Guvernului „Modernizarea țării – bunăstarea poporului”, Planul de Acțiuni „Republica Moldova – Uniunea Europeană”.

Oficiul National Erasmus+ (NEO) în Moldova, în octombrie 2016, a organizat sesiunea de informare „Information Day Erasmus+” pentru instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova interesate de oportunitățile oferite de Programul Uniunii

Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport 2014-2020, lansând Apelul de propuneri pentru Proiecte 2017. Reprezentanții Agenției Executive pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA, Bruxelles), Delegației Uniunii Europene la Chisinau, ai Ministerului Educației al Republicii Moldova, dar și ai universităților din Moldova au discutat în 2017 despre tipurile de proiecte Erasmus+ de care pot beneficia instituțiile. Acțiunea-cheie 1, Mobilitate de Credite, a accentuat importanța mobilității persoanelor în scop educațional, prin lansarea proiectelor de mobilitate pentru studenții și personalul din învățământul superior, între țările participante la program și țările partenere, și prin Programe Comune de Masterat.

Acțiunea cheie 2, Consolidarea Capacităților în învățământul superior Erasmus Mundus (foste proiecte Tempus), prevede Proiecte de Consolidare a Capacităților Instituționale (CBHE), prin cooperare pentru inovare și schimb de bune practici.

Acțiunea specifică, Jean Monnet, continuă lista direcțiilor de reformare și globalizare a învățământului, inclusiv și a celui istoric. Activitățile Jean Monnet urmăresc promovarea excelenței în predare și cercetare în domeniul studiilor Uniunii Europene la nivel mondial [3]. Aceste acțiuni favorizează instituțiile superioare de învățământ în modernizarea propriului proces didactic.

Aderarea Republicii Moldova la politicile de modernizare a sistemului educațional, prin racordarea lui la standardele educaționale internaționale, în contextul politic și economic actual în evoluția societății, a înregistrat o anumită experiență în acest domeniu. Întrucât elementul principal ce caracterizează nivelul dezvoltării civilizației este educația, în condițiile globalizării și interconectării, statele europene au elaborat politici consecvente pentru uniformizarea sistemelor educaționale europene. Pe parcursul ultimilor ani Republica Moldova s-a încadrat în procesul de implementare a politicilor educaționale modernizate:

- Proiectul de reformă a învățământului primar, gimnazial și liceal, susținut de Banca Mondială și Fundația Soros (1997-2001);
- Revizuirea curriculară (decongestionare) – 2006;
- Modernizare–2010, care accentuează importanța Curriculumului centrat pe competențe.

Un pas important îl constituie aderarea la strategiile europene în domeniul educației și elaborarea propriilor strategii educaționale. Strategia Europa 2020 prevede Educație și formare profesională.

Formarea profesională a fost identificată ca domeniu de acțiune comunitară încă prin Tratatul de la Roma din 1957, iar educația a fost oficial recunoscută ca fiind de competența UE prin Tratatul de la Maastricht în 1992. Carta drepturilor fundamentale a UE, care are aceeași valoare juridică ca tratatele (articolul 6), prevede că „orice persoană are dreptul la educație, precum și la accesul la formare profesională și formare continuă” (articolul 14), precum și că „orice persoană are dreptul la muncă și dreptul de a exercita o ocupație aleasă sau acceptată în mod liber” (articolul 15). În legătură cu aceasta, obiectivele strategice ale UE înaintate pe termen lung în domeniul educației și formării profesionale sunt:

- realizarea în practică a învățării pe tot parcursul vieții și a mobilității;
- îmbunătățirea calității și a eficienței educației și formării;
- promovarea echității, a coeziunii sociale și a cetățeniei active;
- consolidarea creativității și inovației, inclusiv a antreprenoriatului, la toate nivelurile de educație și de formare profesională [3].

În cadrul strategiei Europa 2020, statelor membre li se oferă îndrumare specifică în legătură cu reformele prioritare, în fiecare an, sub forma unor recomandări specifice. Realizarea acestor obiective este specificată prin implementarea unor proiecte concrete.

Proiectul „Tineretul în mișcare”, lansat în 2010, este un pachet cuprinzător de inițiative politice în domeniul educației și ocupării

locurilor de muncă în rândul tinerilor din Europa. Inițiativa urmărește îmbunătățirea nivelului de educație și a șanselor tinerilor de a fi angajați, reducerea ratei ridicate a șomajului în rândul tinerilor, în conformitate cu obiectivul mai larg al UE de a ajunge la o rată de ocupare a locurilor de muncă de 75% pentru populația activă (20-64 ani).

Programul „Erasmus+ (2014-2020)” este programul UE în domeniile educației, formării tineretului și sportului pentru perioada 2014-2020. El este conceput să afirme principiul învățării continue prin asocierea sprijinului cu învățarea formală, non-formală și informală în domeniile educației, formării și tineretului. Erasmus+ este rezultatul integrării următoarelor programe ale UE implementate în cursul perioadei 2007-2013: Programul de învățare pe tot parcursul vieții, Programul „Tineretul în acțiune”, Programul „Erasmus Mundus”, Tempus, Alfa, Edulink, Programele de cooperare cu țările industrializate în domeniul învățământului superior. Pentru învățământul școlar și cel superior au fost înaintate, respectiv, programele: Erasmus+; Comenius și Erasmus+; Erasmus. Prezentele documente reflectă tendințele din societatea contemporană și sunt axate pe modernizarea Curriculumului din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective la modelul axat pe competențe. În acest sens, Recomandările instituțiilor europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare europeană”, structurat pe cele opt domenii de competențe-cheie [6].

Potrivit Strategiei „Educație 2020”, autoritățile își propun ca până în 2020 să asigure accesul la studii de calitate pentru toți copiii și tinerii, iar programele de studii să includă mai multe ore practice [5]. Învățământ de calitate și economisirea banilor publici sunt două dintre obiectivele pentru care statul a inițiat, de câțiva ani, reforma sistemului educațional – reformă, care a provocat și unele reacții contradictorii din partea profesorilor și a părinților în ceea ce privește

închiderea unui număr mare de școli în Republica Moldova. Drept urmare inevitabilă, sute de cadre didactice au rămas fără lucru, iar unii elevi au abandonat școala – situație, care este necesar să fie luată în calcul. Pe de altă parte, exodul masiv al populației din țară reușește să soluționeze situația creată sau poate că aceasta este o consecință a constatării de mai sus? Totodată, datele Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova arată că sistemul de învățământ din țara noastră se confruntă cu un deficit mare de profesori.

UE sprijină în continuare prioritățile procesului de la Bologna, care promovează o mai mare coerență la nivelul studiilor universitare, precum și Spațiul european al învățământului superior, parte componentă a căruia este și învățământul istoric. Institutul European pentru Inovare și Tehnologie (EIT) este prima inițiativă a UE care integrează în totalitate cele trei laturi ale „triunghiului cunoașterii” (educație, cercetare, inovare) și va urmări să se evedențieze ca un model de referință în plan mondial, care să inspire și să determine schimbări în instituțiile de educație și cercetare existente. Realizarea acestor programe implică schimbări majore în conținutul Curriculumului național la toate nivelele. Astfel, se realizează compatibilitatea Curriculumului național cu strategiile europene din domeniul educației, care conduc la formarea unor competențe integratoare, indispensabile unei societăți democratice.

Modernizarea învățământului istoric la toate nivelele presupune definirea clară a misiunilor și a finalităților în concordanță cu schimbările structurale. Obiectivele fundamentale ale reformei sunt convergente cu cele ale dezvoltării sociale, economice, instituțiile de învățământ superior funcționând ca focare ale modernizării, generatoare de cunoaștere științifică, expertiză tehnologică și valori spirituale, centre culturale și civice, promotoare ale valorilor naționale și relațiilor internaționale [2]. Însumarea experienței pe care a realizat-o statul Republica Moldova în dezvoltarea sistemului educațional evidențiază importanța

perfecționării în continuare și a învățământului istoric la toate nivelele, ca verigă importantă a acestui sistem. Lucrările în vederea elaborării noului curriculum la disciplina școlară Istoria românilor și universală sunt orientate spre perfecționarea studierii istoriei în școală și pregătirea inițială și continuă a cadrelor didactice în sistemul învățământului istoric universitar, pentru cultivarea interesului pentru istorie în societate.

Bibliografie

1. *Codul Educației al Republicii Moldova*, Monitorul Oficial Nr. 319-324. Publicat la 24.10.2014. art Nr: 634. Data intrării în vigoare: 23.11.2014. *MODIFICAT [LP138 din 17.06.16, MO184-192/01.07.16 art.401; în vigoare 01.07.16](#)*. Accesat la 17.12.2016.
2. *Concepția modernizării sistemului de învățământ din Republica Moldova*.
<http://old.parlament.md/download/drafts/ro/3464.2006.doc>. Accesat la 13. 12.2016.
3. Joița, E., *Instruirea constructivistă - o alternativă. Fundamente. Strategii*, Editura ARAMIS, București, 2006.
4. *Strategie privind educația și formarea profesională. Perioada de programare 2014-2020. Iulie 2013*.
[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference.%20=2011/0371\(COD\)&l=EN](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference.%20=2011/0371(COD)&l=EN). Accesat la 13.12.2016.
5. *Teoria argumentării*.
http://www.referat.ro/referate/despre/teoria_si_metodologia_curricul_um-ului_descentralizat.html. Accesat la 1.12.2016.
6. Țvircun, V., *Valorificarea criteriului istoricității în pedagogie. Chișinău, 2013*.
<http://ise.md/nouti/136-miercuri-09-ianuarie-2013-ora-1300-n-edina-seminarului-stiintific-de-profil-din-cadrul-institutului-de-tiine-ale-educaiei-a-fost-examinata-teza-de-doctor-habilitat-in-pedagogie-a-dlui-ircun-victor.html>. Accesat la 02.12. 2016.